

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

บุรณัยก แสงสิริกุล (2512 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง กระทรวงศึกษาธิการ" ผลการวิจัยพบว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ทั้งในแง่ปฏิบัติและอุดมคติซึ่งมีลำดับความสำคัญอยู่ในระดับสูงได้แก่

1. จัดประชุมสัมมนาและฝึกอบรมครูประจำการ
2. พัฒนาคู่มือครู หลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน
3. ช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการ
4. สำรวจปัญหาและอุปสรรคทางการนิเทศการศึกษา
5. นิเทศการใช้คู่มือครู หลักสูตรโครงการสอนและประมวลการสอน
6. นำผลงานวิจัยที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน
7. ตรวจสอบและนิเทศงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
8. วางโครงการนิเทศการศึกษา
9. ทดลองและค้นคว้าเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ
10. สำรวจปัญหาและอุปสรรคการเรียนการสอน
11. ให้คำปรึกษาแก่ครูเป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะ
12. สังเกตการสอนของครูและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอน
13. นิเทศและติดตามผลงานของศึกษานิเทศก์และครู
14. เสนอแนะการใช้อุปกรณ์ทางการเรียนการสอน

ธีรเทพ ทองสถิตย์ (2516 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์" ผลการวิจัยพบว่า

1. 1. ครูมีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรมีอายุระหว่าง 30 ปี - 50 ปี มีวุฒิทางการศึกษาค่ากว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี ควรทำการนิเทศอย่างน้อย 3 วิชา

2. ในการปฏิบัติงานจริงของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมนิเทศโรงเรียน การเยี่ยมชั้นสอน สังเกตการสอน การประชุมครู การแนะนำการเรียนการสอน ปรากฏว่าศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อยเกินความคาดหมาย ไม่สนองความต้องการของครู

3. สิ่งที่ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติก็คือ ไปช่วยเหลือแนะนำบ่อย ๆ ปฏิบัติตนเป็นกันเองกับครู ไม่ต้องการให้ปฏิบัติตนเป็นผู้บังคับบัญชาหรือวางตนเคร่งครัด ต้องการให้เข้าเยี่ยมชั้นการสอน สังเกตการสอน แนะนำวิธีสอนใหม่ ๆ ช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน

4. ผลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในด้านการแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การประเมินผลการศึกษา วิเคราะห์ค้นคว้าทดลอง ส่วนมากไม่ตรงกับความต้องการของครู ครูต้องการมากแต่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติน้อย ส่วนการปฏิบัติตนของศึกษานิเทศก์ในค่านมุษยะสัมพันธ์ การให้กำลังใจ การประสานงาน การแบ่งงาน การรับฟังเหตุผลและประชาธิปไตย ส่วนมากศึกษานิเทศก์ปฏิบัติได้ใกล้เคียงกับความต้องการของครู

เสกสรรค์ นาควงศ์ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์สาขาวิชาพลศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของศึกษานิเทศก์ควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบหน้าที่ มีความศรัทธาในวิชาชีพ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และขอบข่ายงานของตนเอง บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญได้แก่ การวางแผนการสอนร่วมกับครู ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดอบรมเผยแพร่ผลการค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ วางนโยบายเกี่ยวกับหลักสูตร โครงการสอน ประมวลการสอน ช่วยสาธิตเทคนิควิธีสอนการใช้อุปกรณ์การสอน รับผิดชอบในการประเมินผลและวัดผลทางพลศึกษา จัดประชุมสัมมนาในด้านการวัดผลและประเมินผลวิชาพลศึกษา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เหมาะสมกับสถานที่ อุปกรณ์ และเวลาที่อำนวย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมนันทนาการ จัดกิจกรรมสำหรับเท็กอปกติ แนะนำชุมชนให้ใช้สถานที่ในโรงเรียนหรือจัดกิจกรรมกีฬา กิจกรรมเยาวชน นันทนาการและทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วีระชาติ นักสอน (2523 : 74 - 75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนในเขตการศึกษา 8" ผลการวิจัยพบว่า

คุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูงด้านปฏิบัติงานได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับปฏิบัติงานด้วยความรักและศรัทธาในหน้าที่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาเป็นอย่างดี รู้จักใช้ภาษาง่าย ๆ สื่อความหมายกับครู

ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับ เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนเปิดเผย ไม่ปิดบังอำพรางความรู้ ไม่เป็นคนหยิ่งถือตัว รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักแต่งกายได้เหมาะสมกับโอกาสและสภาพแวดล้อม มีอารมณ์ขัน มีกิริยาท่าทางกระฉับกระเฉงคล่องแคล่วว่องไว

ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับมีความจริงใจในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นกันเองกับครูและพหังาย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นผู้มองโลกในแง่ดี

ด้านความประพฤติ ศีธรรมและจรรยา ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคติธรรมประจำใจ มีจรรยาครู เป็นผู้เคารพในสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้รู้จักประมาณตน

สำราญ ชวนวัน (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทด้านวิชาการของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 5" ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ว่า ควรมีความรู้ด้านวิชาครู มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีประสบการณ์เป็นครูมาก่อนมากกว่า 7 ปี ทำการนิเทศได้อย่างน้อย 2 วิชา/กลุ่มประสบการณ์ ศึกษานิเทศก์ควรมีความเป็นกันเองกับครู มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีบุคลิกดี มีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีความรอบตัวดี และมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน

2. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทด้านวิชาการของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูผู้สอนเสนอแนะว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีโอกาสในการออกนิเทศให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน สาธิตการสอน จัดอบรมและสัมมนาครู ประสานงานและให้บริการด้านการเรียนการสอน จัดทำและให้บริการให้ยืม

สื่อการเรียนแก่ครู ติดตามผลและประเมินผลโครงการเรียนการสอน

บุลลักษ์ณ กุหาทอง (2524 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สังกัดกรมสามัญศึกษา ในทัศนะของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์" ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ในค่านิเทศการสอนในโรงเรียนค่านิเทศหลักสูตร ค่านิเทศงานวิชาการ ค่านิเทศทดลอง วิจัยและเขียนบทความทางวิชาการ และค่านิเทศบริการทางการศึกษา พบว่าการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ที่เป็นปัญหา มาก คือ ระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์พบกับครูเพื่อให้การนิเทศน้อยเกินไป จำนวนของศึกษานิเทศก์ต่อจำนวนครูและโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน เอกสารหลักสูตรและเครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศมีไม่พอเพียง ครูผู้สอนไม่ได้ศึกษาเอกสารที่ศึกษานิเทศก์ผลิตขึ้น ขาดแคลนงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดการวางแผนงานนิเทศการศึกษาร่วมกัน และขาดการติดตามผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

งานวิจัยในต่างประเทศ

เกรซ แอด อัดัมส์ และลูซิล โบว์ (Grace L. Adams and Lucille Bowie 1957 : 211 - 215) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา โดยมีชื่อเรื่องว่า "เราเรียนอย่างไร : ในความหมายสำหรับการนิเทศ" ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศการศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงคือ ให้บริการแก่ครู ไม่ใช่เป็นผู้บังคับบัญชาครู

เกรซ คับบลิว เคิร์ตซ์ (Grace W. Kurtz 1958 : 147 - 159) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษา เรื่อง "ประสบการณ์การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อคณะครูและผู้บริหารในเรื่อง การประสานงาน การแนะนำและจูงใจ สังเกตการสอน สาธิตการสอน วางโครงการนิเทศ เข้าร่วมฝึกอบรมและสัมมนาทางการศึกษา เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรหลักสูตร การประเมินผล คัดเลือก อุปกรณ์การสอน ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ปฐมนิเทศครูใหญ่และนักเรียน วางโครงการร่วมกับครู

เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนหน้าที่ทางอ้อมคือ เสนอโครงการทางการศึกษาและเข้าร่วมโครงการศึกษาของรัฐ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองชุมชนกับโรงเรียน และบริการให้คำปรึกษาอื่น ๆ

บริทิค ดี คาร์แมน (Breatice D. Carman 1971 : 4406 -A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "บทบาทและความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ทั่วไป" ได้ทำการศึกษาค้นคว้า ค.ศ. 1955-1969 ผลปรากฏว่า ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ทั่วไปคือ ร่วมมือในการประชุมอบรมครูและการจัดประชุมกลุ่มย่อย ปรับปรุงและส่งเสริมค่านิยมสัมพันธในโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือโดยรับปรึกษาหารือและให้บริการทางการสอน

ซีซิล จี คาร์ลตัน (Cecil G. Carlton 1970 : 4406 - A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "บทบาทของศึกษานิเทศก์ที่เป็นจริงตามทัศนะของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐฟลอริดา" ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของศึกษานิเทศก์ที่เป็นจริงได้แก่ ช่วยเหลือพัฒนาโครงการสอน ช่วยงานประจำเกี่ยวกับการบริหาร ช่วยกำหนดนโยบายของโรงเรียน ร่วมมือในการประชุมครู และช่วยคัดเลือกแบบเรียน ส่วนบทบาทของศึกษานิเทศก์ในค่านิยมคติเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวางแผน เตรียมการเยี่ยมโรงเรียน สังเกตการสอน ช่วยเหลือครูจัดเนื้อหาวิชา คัดเลือกอุปกรณ์การสอนและทำโครงการสอน

แดเนียล เจอร์น (Danial Jeran 1975 : 695 - 696) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียน ซึ่งสอนโดย การสอนเป็นคณะและการสอนเป็นรายบุคคล" จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาว่า การให้บริการด้านนิเทศด้วยการสอนเป็นคณะและการสอนเป็นรายบุคคลจะเป็นการช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียนใดดีที่สุดหรือไม่ โดยสอบถามศึกษานิเทศก์จำนวน 92 คน ครูใหญ่ 93 คน และครูผู้สอน 253 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. การฝึกอบรมสิ่งใด กิจกรรมที่จัดให้โรงเรียนต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียมนิยมของชุมชนนั้น ๆ เป็นหลัก การฝึกอบรมก็เพื่อให้ครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ สามารถจัดตารางเวลาการทำงาน การรู้จักจัดกลุ่มทำงาน การประเมินผลงาน การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างจุดสนใจร่วมกัน สามารถเปลี่ยนบทบาทและปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

2. ครูควรมีสิทธิออกเสียงในการเลือกบุคคลเข้าทำงานรวมกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม
3. ครูใหญ่ควรเป็นผู้ริเริ่มในการปรับปรุงแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการสอน

โทมัส เอ ฮัทฟิลด์ (Thomas A. Hatfield 1978 : 1224 A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมการเป็นผู้นำของศึกษานิเทศก์วิชาศิลปะศึกษาในรัฐภาคใต้" โดยสอบถามศึกษานิเทศก์ 103 คน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์วิชาศิลปะศึกษาที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นผู้นำในตำแหน่งปัจจุบันดี ความรับผิดชอบหน้าที่และทัศนคติต่อการจัดดำเนินงานอยู่ในระดับสูง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องทัศนคติต่อผู้ร่วมงาน การวางแผนงาน การรวมโครงการและรายงาน ผลความสัมพันธ์กันและความจริงจังต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย